

۱۱/۰۶/۲۰۲۳

احسان لمر

سردار ادريس شاه «افغان»

عارف و نویسنده بزرگ

مطبوعاتی گراند قدر ، دوست نهایت فرزانه و عزیزم ، محترم وکیل ابوی در صفحه فیس بوک شان از یک افغان ناشناس در وطن ولی نهایت آشنا دربرون از کشور، بنام سردار ادريس شاه مطالبی نوشته بودند . در ادامه محترم نجیب محمود با تبصره شان به زیبایی آن سطور افزودند. این مطالب فوق العاده برایم دلچسپ واقع شد در جست و جو شدم و در ویکی پدیا دانشنامه آزاد هم سطورى در باب معرفی و کار کرد مرحوم ادريس شاه مطالبی یافته و هم چنان در وبسایت فانوس مقاله تحت عنوان «مقدمه کتاب صوفیان»¹ در چند قسمت نوشته شده است، در وبسایت Google هم وقتی Shah Idries بنویسیم صفحات متعدد و مطالب جالب سراغ نموده می توانیم. فرزندان مرحومی فوندیشن بنام www.idriesshafoundation دارند و آثار آن مرحوم را از طریق امازون به دسترس گذاشته اند. شما عزیزان را به مطالعه این سطور دعوت می نمایم.

«هرباری که سرزمین مهد و فرهنگ ما آسیب های سیاسی و اجتماعی دیده شمار عظیم فرهنگیان ما را به کوچ های اجباری و سفر های ناضرور بی برگشت مواجه نموده است .

مولانای بلخ و یا سید افغانی جمال الدین و صد ها تن دیگر از دانشمندان و روشندان ما را به یاد بیاورید که از مهد پدری شان کوچ کرده شمع معرفت را جای دیگری روشن کرده اند

یکی از این از ادگان سردار ادريس شاه «افغان» عارف و نویسنده بزرگ این سرزمین کهن است که عرفان و خرد را با خود به غرب برد. نوشت تحقیق کرد خون دل خورد تا زبان زد جامعه فرهنگی غرب شد....

سردار ادريس شاه در ۱۶ جون ۱۹۲۴ در یک خانواده با اعتبار افغان در سمله ای هند به دنیا آمد در حالی که پدرش سردار اقبال علی شاه که خود هم یک نویسنده بزرگ و مولف آثار علمی به زبان های پشتو دری و اردو بود در اثر مصیبت های جنگ اول افغان و انگلیس «۱۸۳۸ م» به سمله هند کوچیده.

سردار اقبال علی شاه پدر ادريس شاه

ادريس شاه ۳۵ اثر حجیم و صد ها رساله و مقاله مونوگراف و صد ها قصه های امثال و حکم و قصه های ناب کودکانه دارد که از جمله ، ۱۵ میلیون از کاپی آثارش به چندین زبان زنده جهان به نشر رسیده است .

از دو اثر ماندگار ادريس شاه در دو فلم امريكايي كه برنده جايزه سينمايي گشته استفاده به عمل آمده است. ريچارد ويليمز در فلم معروف خود «The Dermis Probe» از اثر معرف ادريس شاه بنام «The Elephant in the Dark» {فيل در تاريكي} استفاده نموده است.

فلم پر فروش امريكايي بر مبنای اثر ادريس شاه «ملا نصرالدين» تا همين حال دل مليون هاييننده را با خود می برد. خانم اليزابت مكنزی مادر ادريس شاه كه اهل سكاتلند بود ادريس جوان را با خود به كابل برد ولی سر انجام آنها در لندن اقامت گزیدند.

او به هند آفريقا آسيا و شرقميانه واز جمله و وطنش افغانستان سفر های متوالی نمود و به جمع آوری آثار مهمی از جمله امثال وحكم افسانه ضرب المثل ها آثار معروف صوفيانه و متون كلاسيك زبان دری پرداخت.

اثر معروف وی The History and Pattern of Believe او را مشهور جهان کرد این کار سبب شد تا او به حیث پروفیسور مهمان به پوهنتون های امریکا و فرانسه دعوت گردد

ادريس شاه را عقیده بران بود كه در محراق عقیدت های اسلامی چیزی به نام اختلاف با فرهنگ غرب وجود نه دارد و در مدنیت غرب هم چیزی وجود نه دارد كه با اسلام در تناقض باشد او برای آخربار در سال ۱۹۷۸ از وطنش افغانستان دیدار به عمل آورد ادريس شاه سر انجام در ۲۳ نوامبر سال ۱۹۹۶ (به عمر 72 سالگی) چشم از دنیا بست. بر سنگ مزارش این گفته مولانا نوشته شده:

« بر ظاهر من مه نگر آنچه در دستم است آن را بگیر »

سه فرزندش ظاهر شاه سايره شاه و صفیه شاه تا هنوز چراغ كانون پر جلال او را روشن نگه داشته اند. ²

آقای نجيب محمود در ادامه نوشت كه: « من برای اولین بار اسم ایشان را در اوایل دهه هشتاد عيسوی در مصاحبه یی از زبان دانشمند و جامعه شناس سرشناس قرن بیست امریکا سدنی هوک شنیدم كه ادريس شاه را با توصیف زیاد نخبه ترین سخنگو و معتبر ترین معرف تصوف و سوفیزم در جهان غرب معرفی نمود. من كه تا كنون صرف سه كتاب و چند مقاله از ایشان خوانده ام به اندازه یی شیفته نگارش و عمق نظر فرهنگی ایشان شدم كه یکی از فرزندانم را كه اكنون بیست سال دارد به نام ادريس شاه مسمی ساختم. » ³

² – صفحه فیس بوک Wakil Abawi مورخ 2022/12/08

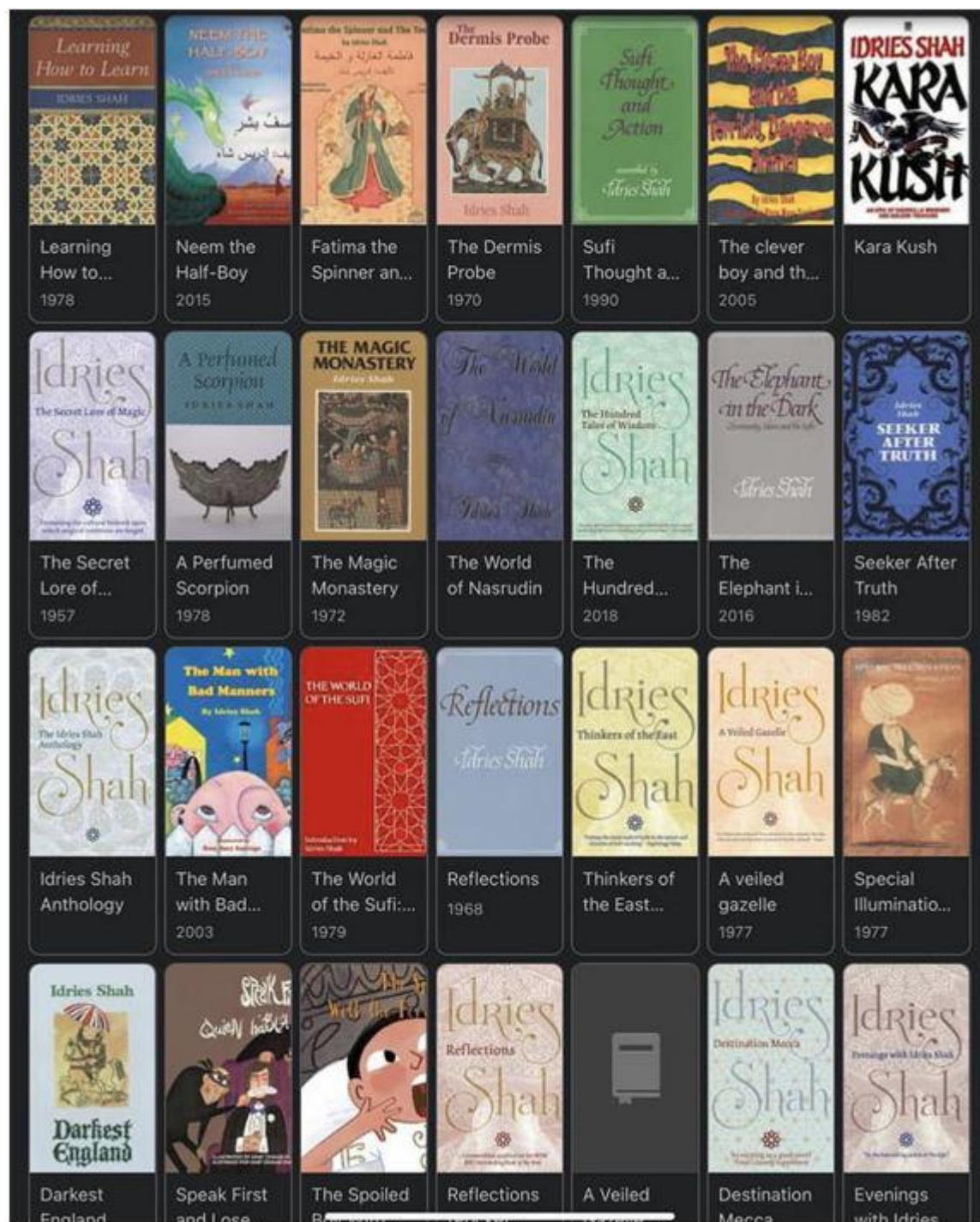
³ – در صفحه فیسبوک جناب وکیل ابوی ، محترم Najib Mahmood تبصره فوق را نوشته بودند.

Fehler! Unbekannter Name für Dokument-Eigenschaft.

د پانو شمیره: له 2 تر 5

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de يادونه: دلپکني دلپکنيزي بني پازوالي دلپکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لپکنه له رالپولو مخکي په خير و لولئ

این هم فوتوی از کتابهای تالیف شده از ادریس شاه برای دوستانی که علاقمند به سفارش و خواندن آن باشند.

در ویکی پدیا دانش نامه آزاد چنین می خوانیم که : «او در سال ۱۹۶۰ خانه چاپ و نشر و مطبوعات ادبیات تصوف خودش را تأسیس کرد و اقدام به تولید و ترجمه آثار صوفیان کرد. در سال ۱۹۶۴ به خوبی ظاهر شد و موفق به

Fehler! Unbekannter Name für Dokument-Eigenschaft.

د پانو شمیره: له 3 تر 5

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلپکني د ليکنيزې بني پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له رالپولو مخکي په خير و لولي

دریافت جوایز بین‌المللی شد. در سال ۱۹۶۵، شاه یک مؤسسه تحقیقات فرهنگی و یک مؤسسه خیریه آموزشی مستقر در لندن اختصاص داده شده به مطالعه رفتار و فرهنگ انسانی را افتتاح کرد.

او در اواخر دهه هفتاد میلادی ترجمه ای منسوب به اشعار خیام ارایه کرد. وی مدعی بود که این ترجمه را از نسخه ای از اشعار خیام که در خانواده او از ۸۰۰ سال قبل وجود داشته صورت داده است.⁴

در (Robert von Ranke Graves)
مقدمه بر کتاب صوفیان، به قلم «ادریس شاه»
نوشته که: «تصوف از آنجا که مدت‌های
طولانی تحت حمایت اسلام بوده است رنگ
و بویی شرقی گرفته است، اما کسی که طبیعتاً
صوفی است می تواند ساکن شرق یا غرب
باشد، ژنرال یا روستایی، تاجر، وکیل، معلم
مدرسه یا زنی خانه دار باشد. آرمان صوفی
این است که «متعلق به این جهان باشد اما به
این جهان تعلق خاطر نداشته باشد»، خالی از
جاه طلبی، طمع، غرور از افکار خود، پیروی
کورکورانه از مراسم و مناسک و یا خوف از
صاحب مدارج بالاتر باشد. صوفیان آیین های
دینی را تا زمانی که باعث گسترش هم سازی
اجتماعی شود محترم می دارند، اما هر جا

ممکن باشد پایه های عقیدتی ادیان را گسترده تر می کنند و توصیفی والاتر به اساطیر دینی می دهند. برای مثال صوفیان فرشته را نماینده توانمندی های برتر انسان می دانند. به کسی که خود را وقف تصوف میکند «گلشن راز» (باغی سرّی) برای بسط ادراکش داده می شود، اما بر خلاف عرفان های مرسوم و سنتی تر بر او واجب نمی شود که راهب، راهبه یا خلوت

نشین شود. در نتیجه ادعای صوفی این است که از طریق تجربه عملی به روشنایی رسیده است. «آن کس میدانند که تجربه کرده» نه آن کس که به بحث فلسفی پرداخته است. ریشه قدیمی ترین نظریه تکامل هوشمند در تصوف است، اما برخلاف نظریه بحث برانگیز و بزرگ داروین در قرن نوزدهم، این تکامل مربوط به فرد است و نه به نژاد. تبدیل تدریجی کودک به مرد یا زن بالغ تنها یک مرحله از رشد بسیار چشم گیر تر توانمندی هایی است که قوه محرکه آن نیروی عشق است و نه ریاضت یا قوه عقل.⁵

سردار ادریس شاه جوایز ذیل را بدست آورده بود:

- 1) Outstanding Book of the Year (BBC "The Critics"), twice;
- 2) six first prizes at the World Book (Unesco) 1973

⁴ – ویکی پدیا دانش نامه آزاد

⁵ – پرتو – مقدمه کتاب صوفیان – سایت انترنتی فانوس <https://fanous.wordpress.com/2018/10/05/>

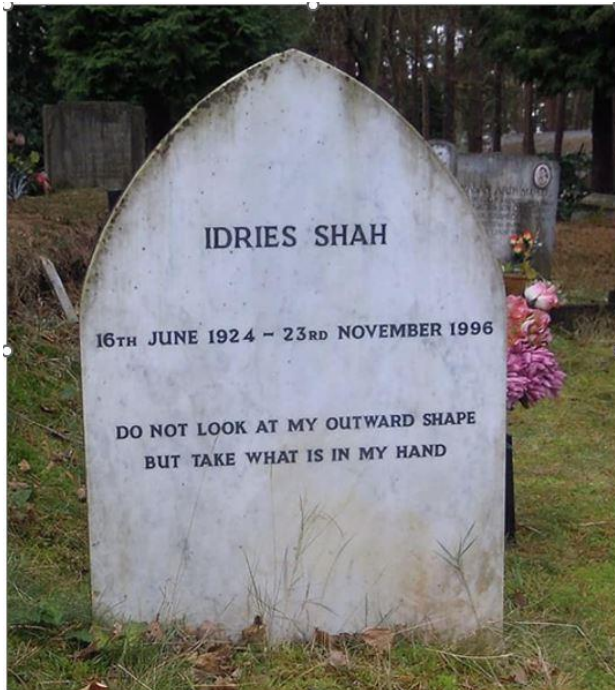
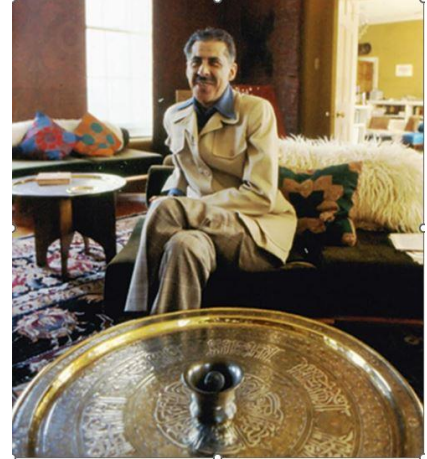
Fehler! Unbekannter Name für Dokument-Eigenschaft.

د پانو شمیره: له 4 تر 5

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دلپکني د لپکنيزي بني پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکي په خير و لولئ

کارها و آثار برجسته او بیشتر به فلسفه و فرهنگ شرق می چرخید :

- ✓ The Sufis
- ✓ The Commanding Self
- ✓ The Subtleties of the Inimitable Mulla Nasrudin
- ✓ The Exploits of the Incomparable Mulla Nasrudin
- ✓ Thinkers of the East
- ✓ Learning How to Learn
- ✓ The Way of the Sufi
- ✓ Reflections
- ✓ Kara Kush

آرامگاه سردار ادريس شاه با سخن از حضرت مولانا
تزيين شده

Do not look at my outward shape
But take what is in my Hand

Fehler! Unbekannter Name für Dokument-Eigenschaft.

د پانو شميره: له 5 تر 5

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په خير و لولئ